

Često postavljana pitanja

Srpska verzija

FAK 1 – Koja je razlika između izbeglica, tražilaca azila i migranata?

Izrazi „izbeglica“, „tražilac azila“ i „migrant“ se koriste da opišu ljude koji su u pokretu, koji su napustili svoje zemlje i prešli granice.

Izrazi „migrant“ i „izbeglica“ se često koriste naizмениčno, ali je važno razlikovati ih, jer postoji pravna razlika (Gill & Adam, 2021).

Ko je izbeglica?

Izbeglica je osoba koja je pobjegla iz sopstvene zemlje jer joj tamo pretilo ozbiljno kršenje ljudskih prava i progona. Rizici po njihovu bezbednost i život bili su toliki da su osećali da nemaju izbora nego da odu i potraže sigurnost van svoje zemlje, jer njihova vlastita vlada ne može ili neće da ih zaštiti od tih opasnosti. Izbeglice imaju pravo na međunarodnu zaštitu (Fazel & Stein, 2001).

Ko je tražilac azila?

Tražilac azila je osoba koja je napustila svoju zemlju i traži zaštitu od progona i ozbiljnih kršenja ljudskih prava u drugoj zemlji, ali koja još uvek nije pravno priznata kao izbeglica i čeka da dobije rešenje o svom zahtevu za azil. Traženje azila je ljudsko pravo. To znači da bi svima trebalo dozvoliti da uđu u drugu zemlju da traže azil (Amnesti International, 2015.)

Ko je migrant?

Ne postoji međunarodno prihvaćena pravna definicija migranta. Kao i većina agencija i organizacija, *Amnesty International* pod migrantima podrazumeva ljude koji borave van svoje zemlje porekla, a nisu tražioci azila ili izbeglice.

Neki migranti napuštaju svoju zemlju jer žele da rade, studiraju ili se pridruže porodici, na primer. Drugi smatraju da moraju da odu zbog siromaštva, političkih nemira, nasilja bandi, prirodnih katastrofa ili drugih ozbiljnih okolnosti koje tamo postoje.

Mnogi ljudi se ne uklapaju u pravnu definiciju izbeglice, ali bi ipak mogli biti u opasnosti ako bi otišli kući.

Važno je razumeti da, samo zato što migranti ne beže od progona, oni i dalje imaju pravo na zaštitu i poštovanje njihovih ljudskih prava, bez obzira na status koji imaju u zemlji u koju su se preselili. Vlade moraju zaštititi sve migrante od rasističkog i ksenofobičnog nasilja, eksploatacije i prisilnog rada. Migranti nikada ne bi trebalo da budu pritvoreni ili prisiljeni da se vrate u svoje zemlje bez legitimnog razloga (Amnesti International, 2015) i (Ujedinjene nacije, 2018).

FAQ 2 – Zašto ima toliko migranata, izbeglica?

U svetu ima više izbeglica nego ikada ranije. Oko 26 miliona ljudi napustilo je svoje zemlje zbog sukoba, nasilja, progona ili kršenja ljudskih prava. To je više od broja ljudi koji žive u Šangaju, trećem najvećem megagrađu na svetu.

Mnogo više ljudi od toga — 79,5 miliona — prisilno je raseljeno iz svojih domova, prema najnovijem izveštaju Agencije UN za izbeglice. Prethodni skok raseljenja dogodio se nakon Drugog svetskog rata kada je 60 miliona ljudi ostalo bez krova nad glavom. Današnja raseljena lica obuhvataju 4,2 miliona ljudi koji traže azil — izbeglički status — i 45,7 miliona ljudi koji su raseljeni unutar svojih zemalja zbog nasilja, nestabilnosti ili prirodnih katastrofa (Baldock, 2000)

Svake godine Ujedinjene nacije i ljudi širom sveta priznaju neprilike izbeglica 20. juna, Svetskog dana izbeglica.

Sirijski građanski rat doveo je do najveće izbegličke krize u modernim vremenima. Ekonomski kolaps Venecuele takođe je doveo do masovnog raseljavanja. Sukobi u Južnom Sudanu, Mjanmaru i Demokratskoj Republici Kongo izazvali su bekstvo miliona ljudi u poslednjih nekoliko godina. Raseljene izbeglice iz Avganistana i Somalije datiraju decenijama unazad, a humanitarne potrebe se nastavljaju (Shranz & Vellend, 2019).

U nastavku su neke druge zemlje u kojima su mase ljudi interno raseljene ili su pobegele od nasilja:

- Irak — Oko 2,4 miliona Iračana je raseljeno. Irak je takođe primio 250.000 sirijskih izbeglica.
- Centralnoafrička Republika — Oko 593.000 ljudi pobešlo je od nasilja u Centralnoafričkoj Republici, a oko 600.000 ljudi je raseljeno unutar zemlje.

- Centralna Amerika — Broj ljudi koji beže od nasilja porastao je deset puta u poslednjih pet godina. Gvatemala, Honduras i Salvador su zabeležili porast nasilja od strane kriminalnih grupa u tom vremenskom okviru.

FAQ 3 – Da li izbeglice imaju poseban status? Koja su njihova pravna sredstva?

Prava koja ljudi imaju značajno variraju u zavisnosti od njihovog pravnog statusa. Dobijanje statusa izbeglice je obično individualan proces i može trajati nekoliko meseci ili duže, u zavisnosti od zemlje i specifične situacije tražioca azila. Dok status izbeglice dolazi sa širokim spektrom prava i često uključuje dodatne mere podrške (uključujući kurseve jezika), registrovani tražioci azila ili ljudi koji još nisu podneli zahtev za azil mogu biti predmet ograničenja uključujući:

- Biti zatvoren u granicama prihvatnog centra
- Nemogućnost putovanja van opštine ili regiona
- Zabrana rada.

Međutim, bez obzira na pravni status, svako ima pravo na osnovna prava kao što su smeštaj, hrana, zdravstvena zaštita i obrazovanje dece.

Države su vekovima davale zaštitu pojedincima i grupama koje beže od progona, međutim, savremeni izbeglički režim je u velikoj meri proizvod druge polovine dvadesetog veka. Kao i međunarodno pravo o ljudskim pravima, moderno izbegličko pravo ima svoje poreklo nakon Drugog svetskog rata, kao i izbegličke krize u međuratnim godinama koje su mu prethodile. Član 14(1) Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima (UDHR), koja je usvojena 1948. godine, garantuje pravo na traženje i uživanje azila u

drugim zemljama. Kasniji regionalni instrumenti o ljudskim pravima su razradili ovo pravo, garantujući „pravo na traženje i dobijanje azila na stranoj teritoriji, u skladu sa državnim zakonodavstvom i međunarodnim konvencijama“, kao što je Američka konvencija o ljudskim pravima, čl. 22(7), Afrička (Banjulska) povelja o ljudskim pravima i pravima naroda, čl. 12(3).

Kontrolna međunarodna konvencija o izbjegličkom pravu je Konvencija iz 1951. godine o statusu izbeglica (Konvencija iz 1951.) i njen Opcioni protokol iz 1967. godine koji se odnosi na status izbeglica (Fakultativni protokol iz 1967.). Konvencija iz 1951. utvrđuje definiciju izbeglice, kao i princip nevraćanja izbeglica u njihove države i prava koja se pružaju onima kojima je odobren status izbeglice. Iako definicija Konvencije iz 1951. ostaje dominantna definicija, regionalni sporazumi o ljudskim pravima su od tada modifikovali definiciju izbeglice kao odgovor na krize raseljenja koje nisu obuhvaćene Konvencijom iz 1951. (Savet Evrope, 2010.)

Konvencija iz 1951. ne definiše kako države članice treba da utvrde da li pojedinac ispunjava definiciju izbeglice. Umesto toga, uspostavljanje postupka za azil i utvrđivanje statusa izbeglice prepušteno je svakoj državi članici da sama razvija. Ovo je rezultiralo nejednakostima među različitim državama jer vlade donose zakone o azilu na osnovu njihovih različitih resursa, zabrinutosti za nacionalnu bezbednost i istorije sa prisilnim migracijama. Uprkos razlikama na nacionalnom i regionalnom nivou, sveobuhvatni cilj modernog izbegličkog režima je da pruži zaštitu pojedincima koji su primorani da napuste svoje domove jer njihove zemlje ne žele ili nisu u stanju da ih zaštite (Mort & Verbmeer, 2016).

Pravna zaštita

Međunarodni i regionalni instrumenti koji se odnose na izbeglice uključuju:

- Konvencija o statusu izbeglica iz 1951. godine
- Opcioni protokol iz 1967. koji se odnosi na status izbeglica
- Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima
- Američka deklaracija o pravima i dužnostima čoveka
- Američka konvencija o ljudskim pravima
- Kartahenska deklaracija o izbeglicama, Kolokvijum o međunarodnoj zaštiti izbeglica u Centralnoj Americi, Meksiku i Panami (Kartagenska deklaracija)
- Afrička [Banjulska] povelja o ljudskim pravima i pravima naroda
- Konvencija OAU koja reguliše specifične aspekte problema izbeglica u Africi
- Arapska povelja o ljudskim pravima
- Kairska deklaracija o ljudskim pravima u islamu
- Evropska konvencija o ljudskim pravima
- Uredba Saveta EC br. 343/2003 od 18. februara 2003. o uspostavljanju kriterijuma i mehanizama za određivanje države članice odgovorne za ispitivanje zahteva za azil koji je u jednoj od država članica podneo državljanin treće zemlje

- Direktiva Saveta 2004/83/EC od 29. aprila 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljana trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je na drugi način potrebna međunarodna zaštita i sadržaj odobrene zaštite
- Konvencija protiv torture i drugih okrutnih, nehumanih ili ponižavajućih postupaka ili kazni
- Konvencija Afričke unije za zaštitu i pomoć interno raseljenim licima u Africi
- Konvencija o pravima deteta

FAQ 4 – Koje organizacije mogu da podrže migrante/izbeglice?

Na sreću, dobrobit izbeglica je značajno pitanje za više saosećajnih organizacija. Veliki akcenat stavljamo na činjenicu da je ova lista organizacija koje pomažu izbeglicama nepotpuna. Imajte na umu da prepoznamo važnost rada svih drugih nevladinih organizacija koje nisu pomenute ovde.

1. **Sunrise USA (Izlazak sunca SAD)**

Jedna od organizacija koje pomažu izbeglicama osnovana je 2011. godine od strane grupe sirijsko-američkih profesionalaca, Sunrise-USA je sada jedna od vodećih nevladinih organizacija u Sjedinjenim Državama fokusirana na pružanje humanitarne pomoći Sirijcima kako unutar Sirije tako i u susednim zemljama.

2. **Karam Foundation (Fondacija Karam)**

Ovo je neprofitna organizacija sa misijom da izgradi bolju budućnost Sirije. Razvijajući inovativne programe obrazovanja za mlade iz Sirije, distribuira tehničku pomoć sirijskim porodicama i finansira projekte održivog razvoja koje su pokrenuli Sirijci za Sirijce.

3. **Islamic Relief (Islamski reljef)**

Kao nezavisna verska humanitarna i razvojna organizacija, Islamic Relief služi čovečanstvu već 32 godine. Sa aktivnim prisustvom u preko 40 zemalja širom sveta, oni nastoje da učine svet boljim i pravednijim mestom za tri milijarde ljudi koji još uvek žive u siromaštvu, uključujući mnoge izbeglice.

4. **Project Amal Ou Salaam (Projekat Amal Ou Salam)**

Njihovo ime znači Projekat nade i mira. Oni su osnovna organizacija posvećena osnaživanju sirijske dece, uključujući izbeglice, da obnove svoju zemlju i rade za mir.

5. **Refugees International (Internacionalne izbeglice)**

Oni se zalažu za spasonosnu zaštitu i pomoć raseljenim licima i promovišu rešenja za krize. Oni osvetljavaju stvarne probleme i daju preporuke kreatorima politike na najvišim nivoima koje pomažu u oblikovanju odgovora onima kojima je potrebna.

6. **UNHCR**

Više od 65 godina Ujedinjene nacije su jedna od organizacija koje pomažu izbeglicama. Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR) štiti prava i dobrobit izbeglica širom sveta.

7. **IRC**

Međunarodni komitet spasa pomaže ljudima čiji su životi i sredstva za život uništeni sukobima i katastrofama da prežive, oporave se i povrate kontrolu nad svojom budućnošću.

8. **ORAM**

Misija ORAM-a je da omogući međunarodnoj zajednici da zaštiti izuzetno ranjive izbeglice i tražioce azila. U tom cilju, oni su posvećeni pružanju inovativnih alata, najsavremenijih istraživanja i empirijski zasnovanih programa procene za profesionalce za izbeglice širom sveta.

9. **World Relief**

Misija ove organizacije zasnovane na veri je da osnaži lokalnu crkvu da služi najugroženijima kao što su izbeglice.

10. **Refugee One**

Oni stvaraju priliku za izbeglice koje beže od rata, terora i progona. Pomažu im da izgrade nove živote u sigurnosti, dostojanstvu i samopouzdanju.

11. **HIAS**

Oni štite najugroženije izbeglice, pomažući im da izgrade nove živote i ponovo ih spajaju sa svojim porodicama u bezbednom i slobodnom okruženju. Drugi cilj je zalaganje za zaštitu izbeglica i osiguranje da se reseljena lica tretiraju dostojanstveno, kako to i zaslužuju.

12. **Save The Children (Spasimo decu)**

Save the Children ulaže u detinjstvo – svaki dan, u vreme krize i za našu budućnost. U Sjedinjenim Američkim Državama i širom sveta daju deci zdrav početak, mogućnost učenja i zaštitu.

13. **ASSAF**

ASSAF je osnovan 2007. godine za pomoć izbeglicama i tražiocima azila u Izraelu. Na hebrejskom, akronim za ASSAF označava Organizaciju za pomoć izbeglicama. Njihov cilj je da promovišu prava izbeglica u njihovim susretima sa državnim organima.

14. **Vluchtelingen Werk**

Ovo je jedna od holandskih organizacija koja pomaže izbeglicama.

VluchtelingenVerk Nederland brine o interesima izbeglica i tražiocima azila u Holandiji od trenutka kada uđu u zemlju do potpune integracije u holandsko društvo.

15. **CARE**

Oni su globalni lider u okviru svetskog pokreta posvećenog spasavanju života i okončanju siromaštva.

16. **Doctors Without Borders (Medecins Sans Frontieres) Doktori bez granica**

Njihov cilj je da pomognu ljudima širom sveta tamo gde su potrebe najveće, pružajući hitnu medicinsku pomoć ljudima pogođenim sukobima, epidemijama, katastrofama ili isključenjem iz zdravstvene zaštite.

17. **World Vision**

Ova organizacija zasnovana na veri koja saraduje sa decom, porodicama i njihovim zajednicama kako bi dostigli svoj puni potencijal pomažući u slučajevima siromaštva i nepravde.

18. **World Help (Svetska pomoć)**

Oni su hrišćanska humanitarna organizacija posvećena služenju fizičkim i duhovnim potrebama ljudi u siromašnim zajednicama širom sveta.

19. **Concern Worldwide**

Međunarodna humanitarna organizacija posvećena borbi protiv siromaštva i patnje u najsiromašnijim zemljama sveta.

20. **Mercy Corps**

Vodeća globalna organizacija zasnovana na uverenju da je bolji svet moguć. U katastrofi, u teškoćama, u više od 40 zemalja širom sveta, oni se udružuju kako bi sproveli hrabra rešenja u delo — pomažući ljudima da pobede nevolje i izgrade jače zajednice iznutra. Sada i za budućnost.

21. **Zakat Foundation of America**

Međunarodna dobrotvorna organizacija koja pomaže velikodušnim i brižnim ljudima da dopru do onih kojima je pomoć potrebna. Njihov cilj je da se pozabave neposrednim potrebama i obezbede samopouzdanje najsiromašnijih ljudi širom sveta uz pomoć zekata i sadaka dolara privilegovanih muslimana i podrške drugih velikodušnih donatora.

22. **Life (Život)**

Život za pomoć i razvoj je neprofitna humanitarna organizacija koju su 1992. osnovali zabrinuti arapsko-američki profesionalci kao odgovor na humanitarne krize koje su se razvile u Iraku kao rezultat Zalivskog rata 1991. godine.

23. **International Medical Corps (Međunarodni medicinski korpus)**

Oni pomažu onima kojima je hitno potrebna pomoć bilo gde, bilo kada, bez obzira na uslove, pružajući zdravstvenu negu koja spašava živote i hitne usluge vezane za zdravstvenu zaštitu – često u roku od nekoliko sati.

FAQ 5 – Da li migrant i izbeglice uzimaju posao od lokalnog stanovništva?

Prema OECD-u, migranti su činili 47% povećanja radne snage u Sjedinjenim Američkim Državama i 70% u Evropi u poslednjih deset godina. Migranti često preuzimaju poslove koje drugi nisu spremni da rade i mogu pomoći u popunjavanju praznina na tržištu rada. Oni mogu da dopune lokalnu radnu snagu umesto da se takmiče sa njom tako što će obezbediti veštine na svim nivoima koje su potrebne većini razvijenih zemalja. Na kraju, ali ne i najmanje važno, preduzetnici migranti pomažu da se stvore radna mesta! Nezaposlenost je veći problem koji postoji osim dolazaka migranata i izbeglica, ali je nekim političarima lakše da okrive migrante/izbeglice kako bi skrenuli pažnju sa strukturnih problema i ekonomske politike. Ali, bilo da su zaposleni ili nezaposleni, države imaju obaveze – prema međunarodnom pravu o ljudskim pravima i izbegličkom pravu – da štite prava migranata (bilo regularnih ili neregularnih) i izbeglica (Lean & Peredo, 2006.)

